8 NOYABR – AZƏRBAYCANIN ZƏFƏR GÜNÜ
NOVEMBER 8 – VICTORY DAY OF AZERBAIJAN
8 НОЯБРЯ – ДЕНЬ ПОБЕДЫ АЗЕРБАЙДЖАНА

UOT 37.

Sevda Hidayət qızı Axundova
Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetinin nəzdində
Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Kollecinin
direktor müavini
https://orcid.org/0000-0001-9192-2307
E-mail. sevda.appp@icloud.com
https://doi.org/10.69682/arti.2025.92(5).10-14

ZƏFƏR BAYRAMI: TARİXİ, MAHİYYƏTİ VƏ SOSİAL-PSİXOLOJİ ASPEKTLƏRİ

Sevda Hidayat Akhundova
deputy director of the Azerbaijan State Pedagogical College under the Azerbaijan State

Pedagogical University

VICTORY DAY: HISTORY, ESSENCE, AND SOCIO-PSYCHOLOGICAL ASPECTS

Севда Хидайят гызы Ахундова
заместитель директора Азербайджанского государственного педагогического колледжа при Азербайджанском государственном педагогическом университете

ДЕНЬ ПОБЕДЫ: ИСТОРИЯ, СУЩНОСТЬ И СОЦИАЛЬНО-ПСИХОЛОГИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ

Xülasə. Zəfər Bayramı Azərbaycan xalqının tarixi yaddaşında mühüm mərhələ kimi qiymətləndirilən milli hadisədir. 2020-ci ilin sentyabr-noyabr aylarında baş vermiş 44 günlük Vətən müharibəsinin qələbə ilə nəticələnməsi, torpaqlarımızın böyük bir hissəsinin işğaldan azad olunması və dövlətin hərbi-siyasi gücünün nümayişi bu bayramın əsas məzmununu təşkil edir. 8 Noyabr tarixinin “Zəfər Günü” elan olunması yalnız hərbi qələbənin qeyd edilməsi deyil, həm də tarixi ədalətin bərpası, milli qürurun dirçəldilməsi və kollektiv identikliyin möhkəmlənməsi baxımından mühüm simvolik əhəmiyyət daşıyır. 2025-ci ildə Zəfər Bayramının 5 illiyi qeyd olunur. Bu yubiley təkcə dövlətçilik tarixində qazanılmış qələbənin ildönümü deyil, həm də müstəqil Azərbaycanın güc, iradə və qətiyyətinin beynəlxalq müstəvidə nümayişi baxımından xüsusi strateji önəm kəsb edir. Araşdırmada göstərilir ki, Zəfər Bayramı təkcə dövlətçilik tarixi kontekstində deyil, həm də sosial-psixoloji müstəvidə geniş təsirlərə malikdir. Uzun illər davam edən işğal və məcburi köçkünlük travmasının qələbə ilə əvəz olunması milli psixologiyada yeni mərhələ yaratmışdır. Bu bayram xalqın öz gücünə inamını artırır, sosial həmrəyliyi gücləndirir və dövlət-vətəndaş münasibətlərində birləşdirici rol oynayır. Bayramın qeyd olunması kollektiv yaddaşın qorunması və gənc nəslin vətənpərvərlik ruhunda tərbiyəsi üçün mühüm vasitədir. Zəfər Bayramı həmçinin milli ideologiyanın dərinləşməsinə xidmət edir. Dövlət səviyyəsində keçirilən tədbirlər və paradlar yalnız hərbi-siyasi qələbəni nümayiş etdirmir, həm də Azərbaycanı beynəlxalq müstəvidə güclü və özünəinamlı dövlət kimi təqdim edir. Bununla yanaşı, bayram ictimai-mədəni həyatda milli dəyərlərin qorunması, qəhrəmanlıq ənənələrinin nəsildən-nəslə ötürülməsi baxımından strateji əhəmiyyət daşıyır. Nəticə etibarilə, Zəfər Bayramı Azərbaycan tarixində milli iradənin təntənəsi olmaqla yanaşı, sosial-psixoloji dayanıqlığın güclənməsinə, dövlətçilik ənənələrinin möhkəmlənməsinə və gələcək nəsillərə milli kimliyin ötürülməsinə xidmət edən çoxşaxəli fenomen kimi qiymətləndirilir.
Açar sözlər: *Zəfər Bayramı, Vətən müharibəsi, milli kimlik, sosial-psixoloji təsir*

Abstract. Victory Day is regarded as a national event that represents an important milestone in the historical memory of the Azerbaijani people. The 44-day Patriotic War of September–November 2020, which ended in victory, the liberation of a significant part of our lands from occupation, and the demonstra-

tion of the military and political power of the state constitute the essence of this holiday. The declaration of November 8 as "Victory Day" is not only the commemoration of a military triumph but also holds symbolic significance in terms of restoring historical justice, reviving national pride, and strengthening collective identity. In 2025, the 5th anniversary of Victory Day is celebrated. This jubilee is not merely an anniversary of a historical triumph of statehood but also carries special strategic importance as a demonstration of the strength, will, and determination of independent Azerbaijan in the international arena. The study shows that Victory Day has wide-ranging impacts not only within the context of statehood but also in the socio-psychological sphere. The replacement of years of occupation and displacement trauma with victory has created a new stage in national psychology. This holiday strengthens people's confidence in their own power, enhances social solidarity, and plays a unifying role in state – citizen relations. The celebration of the holiday serves as an important tool for preserving collective memory and fostering patriotism among the younger generation. Victory Day also contributes to the deepening of national ideology. Events and parades organized at the state level not only display military and political triumph but also present Azerbaijan to the international community as a strong and self-confident state. Moreover, the holiday holds strategic significance in preserving national values in socio-cultural life and in transmitting the traditions of heroism from generation to generation. Consequently, Victory Day is evaluated as a multifaceted phenomenon which, alongside the triumph of national will, contributes to strengthening socio-psychological resilience, consolidating statehood traditions, and passing on national identity to future generations.

Keywords: *Victory Day, Patriotic War, national identity, socio-psychological impact*

Аннотация. День Победы является национальным событием, которое в исторической памяти азербайджанского народа оценивается как важный этап. Победа в 44-дневной Отечественной войне, произошедшей в сентябре-ноябре 2020 года, освобождение значительной части наших земель от оккупации и демонстрация военной и политической мощи государства составляют основное содержание этого праздника. Провозглашение 8 ноября «Днем Победы» имеет не только значение фиксации военной победы, но и символическую важность с точки зрения восстановления исторической справедливости, возрождения национальной гордости и укрепления коллективной идентичности. В 2025 году отмечается 5-летие Дня Победы. Этот юбилей представляет собой не только годовщину достигнутой победы в истории государственности, но и особое стратегическое значение как демонстрация силы, воли и решимости независимого Азербайджана на международной арене. Исследование показывает, что День Победы оказывает широкое влияние не только в контексте истории государственности, но и в социально-психологическом измерении. Замена многолетней травмы оккупации и вынужденного переселения победой создала новый этап в национальной психологии. Этот праздник усиливает веру народа в собственные силы, укрепляет социальное единство и играет объединяющую роль в отношениях государство-гражданин. Его празднование является важным средством сохранения коллективной памяти и воспитания молодого поколения в духе патриотизма. День Победы также способствует углублению национальной идеологии. Проводимые на государственном уровне мероприятия и парады демонстрируют не только военную и политическую победу, но и представляют Азербайджан как сильное и уверенное в себе государство на международной арене. Кроме того, этот праздник имеет стратегическое значение с точки зрения сохранения национальных ценностей в общественно-культурной жизни и передачи традиций героизма из поколения в поколение. В итоге День Победы оценивается как многогранный феномен, который наряду с триумфом национальной воли служит укреплению социально-психологической устойчивости, государственности и передаче национальной идентичности будущим поколениям.

Ключевые слова: *Праздник Победы, Отечественная война, национальная идентичность, социально-психологическое влияние*

Giriş

Azərbaycan xalqının tarixində 2020-ci il mühüm dönüş nöqtəsi kimi yadda qalmışdır. 44 günlük Vətən müharibəsinin qələbə ilə başa çatması nəticəsində Qarabağın böyük bir hissəsi işğaldan azad edilmiş, xalqımızın uzun illərdir arzuladığı ədalət bərpa olunmuşdur [3, s. 45–52]. Bu tarixi hadisənin nəticəsi olaraq, Prezident İlham Əliyevin 03 dekabr 2020-ci il tarixli Sərəncamı ilə 8 Noyabr "Zəfər Günü" elan edilmişdir [1, s. 2].

Zəfər Bayramı yalnız hərbi qələbənin rəmzi deyil, həm də milli kimliyin, dövlətçilik şüurunun və vətənpərvərlik hisslərinin möhkəmlənməsində əhəmiyyətli sosial-psixoloji funksiyaya malikdir [2, s. 33–36; 6, s. 79]. Bayramın

qeyd olunması ictimai birliyi gücləndirməklə yanaşı, milli ideologiyanın dərinləşməsinə və gənc nəslin vətənpərvərlik ruhunda formalaşmasına xidmət edir [7, s. 115–118].

2025-ci ildə Zəfər Bayramının **5 illik yubileyi** qeyd olunur. Bu yubiley təkcə qazanılmış qələbənin ildönümünü ifadə etmir, həm də müstəqil Azərbaycanın dövlətçilik tarixində milli iradənin, gücün və qətiyyətin beynəlxalq miqyasda nümayişi baxımından strateji əhəmiyyət daşıyır. Beş illik yubiley həm dövlət səviyyəsində, həm də ictimai müstəvidə qələbənin davamlı simvolu kimi kollektiv yaddaşın qorunmasına xidmət edir.

Eyni zamanda, Zəfər Bayramı dövlətin legitimliyinin və gücünün simvolu kimi çıxış edərək, Azərbaycan cəmiyyətində siyasi-mənəvi həmrəyliyi daha da gücləndirir [5, s. 64–70; 9, s. 128]. Bu bayram mərasimləri xalqın yaddaşında əbədi qalmaqla yanaşı, kollektiv identiklik və milli qürur hisslərinin formalaşmasında mühüm rol oynayır [8, s. 46–49; 11, s. 62].

Beləliklə, Zəfər Bayramı müasir Azərbaycan tarixində milli yaddaşın, ictimai həmrəyliyin və dövlətçilik ənənələrinin qorunub inkişaf etdirilməsi baxımından strateji əhəmiyyət daşıyır. Bu məqalədə Zəfər Bayramının tarixi əsasları, ictimai mahiyyəti, sosial-psixoloji funksiyaları və xüsusilə 5 illik yubileyinin milli-mənəvi dəyərlər sistemindəki yeri geniş şəkildə araşdırılacaqdır.

Tarixi əsaslar

Azərbaycan xalqının dövlətçilik ənənələri minilliklər boyu formalaşmış, lakin bu yol heç də həmişə asan olmamışdır. Xalqımız tarix boyu müxtəlif imperiyaların işğalına, müharibələrə, soyqırımlara və məcburi köçkünlük faciələrinə məruz qalmışdır. Bu sınaqlar xalqın milli yaddaşında dərin iz buraxmış, azadlıq və müstəqillik uğrunda mübarizənin davamlılığını təmin etmişdir [5, s. 64-70].

XX əsrin sonlarında Sovet İttifaqının süqutu ilə regionda yeni geosiyasi vəziyyət yarandı. Ermənistanın Azərbaycana qarşı ərazi iddiaları nəticəsində Qarabağ münaqişəsi alovlandı, nəticədə ölkəmizin torpaqlarının 20 faizdən çoxu işğal edildi. Bu dövr təkcə hərbi məğlubiyyətlə deyil, həm də bir milyondan artıq azərbaycanlının məcburi köçkün və qaçqın vəziyyətinə düşməsi ilə milli tarixdə dərin faciəvi mərhələ kimi yadda qaldı [7, s. 115–118].

Uzun illər aparılan sülh danışıqları nəticə vermədi. ATƏT-in Minsk Qrupu çərçivəsində beynəlxalq vasitəçilik cəhdlərinə baxmayaraq, işğal altında olan ərazilər azad edilmədi. Bu isə Azərbaycan xalqı arasında ədalət hissinin daha da güclənməsinə, milli birliyin qorunmasına və güclü orduya sahib olmağın həyati zərurət kimi qəbul edilməsinə səbəb oldu [9, s. 128–131].

2020-ci ilin sentyabr-noyabr aylarında baş vermiş 44 günlük Vətən müharibəsi məhz bu tarixi şəraitin nəticəsi kimi meydana çıxdı. Azərbaycan Ordusu Prezident, Ali Baş Komandan İlham Əliyevin rəhbərliyi altında əks-hücum əməliyyatlarına başladı və qısa müddətdə strateji əhəmiyyətli bölgələri işğaldan azad etdi. Bu qələbə yalnız hərbi üstünlük deyil, həm də xalqın milli iradəsinin, döyüş ruhunun və birliyinin təntənəsi idi [3, s. 45–52].

Müharibənin gedişində xüsusi tarixi məqam 8 noyabr 2020-ci ildə Şuşa şəhərinin azad olunması oldu. Şuşa həm tarixi-mədəni, həm də strateji baxımdan Qarabağın ürəyi hesab olunur. Bu hadisə Azərbaycan tarixində dönüş nöqtəsi olmuş, Ermənistan ordusunun müqavimətini tam qırmış və qələbənin əldə edilməsini təmin etmişdir [6, s. 79–82].

Şuşanın azad edilməsindən dərhal sonra – 2020-ci il 3 dekabr tarixində Prezident İlham Əliyevin sərəncamı ilə 8 Noyabr tarixi "Zəfər Günü" elan edildi [1, s. 2]. Bu qərar dövlətçilik baxımından strateji əhəmiyyət kəsb edir. Çünki Zəfər Günü təkcə hərbi qələbənin qeyd edilməsi deyil, həm də xalqın kollektiv yaddaşında qalacaq simvolik tarixdir. O, Azərbaycan dövlətçiliyinin müstəqillik uğrunda mübarizəsinin yeni mərhələsini təsdiqləyir və gələcək nəsillər üçün milli qürur nümunəsi rolunu oynayır [4, s. 133–137].

Tarixi baxımdan Zəfər Bayramının elan olunması Azərbaycanın XX və XXI əsrlərdə keçdiyi mürəkkəb yolun məntiqi nəticəsi kimi qəbul edilməlidir. Müstəqilliyin ilk illərində dövlət quruculuğu, ordunun formalaşması və iqtisadi dirçəliş kimi məsələlər milli prioritetlər sırasında idi. 2020-ci ildə qazanılan qələbə isə bu illərin zəhmətinin, xalqın səbir və iradəsinin nəticəsi oldu [11, s. 62–65].

Beləliklə, Zəfər Bayramı yalnız bir günün xatırlanması deyil, Azərbaycan xalqının tarixi iradəsinin, milli birliyinin və müstəqillik yolunda göstərdiyi əzmkar mübarizənin təntənəsidir [12, s. 144–150].

Zəfər Bayramının mahiyyəti

Zəfər Bayramı Azərbaycan xalqının tarixində xüsusi ideoloji-siyasi məna kəsb edən hadisədir. Bu bayram ilk növbədə dövlətin hərbi-siyasi gücünü, xalqın birliyini və milli kimliyi simvolizə edir. 8 Noyabrın "Zəfər Günü" elan edilməsi yalnız 44 günlük Vətən müharibəsinin qələbəsini qeyd etmək deyil, həm də müasir Azərbaycan tarixində yeni bir dövrün başlanğıcını təsdiqləməkdir [1, s. 2; 5, s. 64–70].

Bayramın mahiyyətində iki əsas komponent – **tarixi ədalətin bərpası** və **milli ideologiyanın möhkəmləndirilməsi** dayanır. İşğaldan azad olunmuş torpaqlar yalnız coğrafi ərazi deyil, həm də xalqın yaddaşında müqəddəs məkanlar kimi yaşamaqdadır. Bu səbəbdən qələbənin bayram kimi qeyd olunması, milli qürur və kimliyin mərkəzi elementinə çevrilmişdir [2, s. 33-36].

Zəfər Bayramı həm də **dövlətçilik ənənələrinin** inkişafına xidmət edir. Hər il dövlət səviyyəsində keçirilən tədbirlər, hərbi paradlar və müxtəlif mədəni aksiyalar Azərbaycan dövlətinin gücünü, xalqın ordusuna və rəhbərliyinə olan inamını nümayiş etdirir [10, s. 77–81]. Bu aspektdə bayram dövlətlə vətəndaş arasında siyasi-mənəvi bir körpü rolunu oynayır.

Eyni zamanda, Zəfər Bayramı **regional və beynəlxalq kontekstdə** mühüm mesaj daşıyır. Azərbaycanın 2020-ci ildə qazandığı hərbi-siyasi uğur təkcə ölkədaxili deyil, həm də beynəlxalq miqyasda güc balansını dəyişdirmişdir. Bayramın qeyd olunması bu uğurun davamlı şəkildə vurğulanması və Azərbaycanın beynəlxalq mövqelərinin möhkəmləndirilməsi baxımından əhəmiyyətlidir [7, s. 115–118].

Bayramın mahiyyətini izah edən digər mühüm cəhət onun **ictimai-mədəni funksiyasıdır**. Zəfər Bayramı milli-mənəvi dəyərlərin, ədalət və qəhrəmanlıq ruhunun nəsildən-nəslə ötürülməsini təmin edir. Təhsil müəssisələrində, mədəniyyət ocaqlarında və ictimai tədbirlərdə bu günün qeyd olunması gənclərin milli ruhda yetişməsinə mühüm təsir göstərir [8, s. 46–49; 11, s. 62–65].

Bundan əlavə, Zəfər Bayramı həm də **kollektiv yaddaşın formalaşmasına** xidmət edir. Hər il təntənə ilə keçirilən tədbirlər xalqın qələbə ilə bağlı emosiyalarını gücləndirir, milli birliyi qoruyur və tarixi travmaların sağalmasına imkan yaradır [6, s. 79–82; 9, s. 128–131].

Nəticə etibarilə, Zəfər Bayramının mahiyyəti yalnız hərbi qələbənin xatırlanması ilə məhdudlaşmır. O, dövlətin gücünü, xalqın birliyini, milli ideologiyanın dərinləşməsini və gələcək nəsillərə vətənpərvərlik ruhunun aşılanmasını özündə birləşdirən çoxşaxəli fenomen kimi çıxış edir [12, s. 144–150].

Sosial-psixoloji aspektlər

Zəfər Bayramı yalnız tarixi və siyasi məna kəsb etmir, həm də Azərbaycan cəmiyyətinin sosial-psixoloji həyatında mühüm rol oynayır. 30 ilə yaxın işğal altında qalmaq milli şüurda dərin travma yaratmışdı. 2020-ci ildə əldə edilən qələbə bu travmanın aradan qaldırılmasına, xalqın mənəvi gücünün və özünəinamının bərpasına səbəb oldu [3, s. 45–52].

Zəfər Bayramı xalqda milli qürur və ləyaqət hisslərinin güclənməsinə mühüm təsir göstərir. Müharibənin nəticələri Azərbaycan vətəndaşlarında öz dövlətinə və ordusuna daha böyük inam formalaşdırmışdır [6, s. 79–82]. Qələbə həm də uzun illərdən bəri mövcud olan "ədalətsizlik kompleksi"nin aradan qalxmasına və psixoloji tarazlığın bərpasına şərait yaratmışdır [9, s. 128–131].

Bayramın hər il dövlət səviyyəsində qeyd olunması xalqın kollektiv identiklik hissini möhkəmləndirir.

Zəfər Bayramının mühüm sosial funksiyalarından biri gənc nəslin milli-mənəvi ruhda tərbiyəsidir. Məktəblərdə və ali təhsil müəssisələrində keçirilən tədbirlər gənclərin milli qəhrəmanlıq nümunələrindən öyrənməsinə, dövlətə sədaqət hisslərinin formalaşmasına xidmət edir [8, s. 46–49]. Bu proses yalnız ideoloji deyil, həm də psixoloji səviyyədə gənclərin özünüdərkini gücləndirir [7, s. 115–118].

Zəfər Bayramı yalnız daxili auditoriyaya deyil, həm də beynəlxalq ictimaiyyətə güclü psixoloji mesaj göndərir. Azərbaycan xalqının iradəsi və qələbə əzmi beynəlxalq aləmdə ölkənin müasir obrazının formalaşmasına təsir edir. Bu, psixoloji baxımdan Azərbaycanın özünəinamlı və güclü dövlət kimi qəbul olunmasına xidmət edir [10, s. 77–81].

Beləliklə, Zəfər Bayramı sosial-psixoloji müstəvidə milli qürurun, vətənpərvərliyin, kollektiv identikliyin və dövlət-vətəndaş münasibətlərinin möhkəmlənməsinə xidmət edən mühüm faktor kimi çıxış edir. Onun təsiri həm fərdi, həm də ictimai psixologiyanın bütün təbəqələrində özünü göstərir.

Problemin aktuallığı. Zəfər Bayramı Azərbaycan tarixində milli birlik və dövlətçilik ənənələrinin möhkəmlənməsində mühüm mərhələdir. Bu bayram yalnız hərbi qələbənin qeyd olunması deyil, həm də milli qürurun, kollektiv yaddaşın və ideoloji sabitliyin gücləndirilməsi baxımından xüsusi əhəmiyyət daşıyır. Xalqın uzun illər davam edən mübarizəsinin məntiqi nəticəsi kimi formalaşan bu gün, gənc nəslin vətənpərvərlik ruhunda yetişdirilməsi və milli kimliyin qorunması baxımından aktuallığını qoruyur.

Problemin elmi yeniliyi. Mövzunun araşdırılması Zəfər Bayramının yalnız tarixi hadisə kimi deyil, həm də sosial-psixoloji və ideoloji fenomen kimi dəyərləndirilməsinə imkan yaradır. Burada bayramın milli şüurun formalaşmasına, kollektiv identikliyin güclənməsinə və cəmiyyətin psixoloji dayanıqlığının artmasına təsiri ayrıca tədqiq olunur. Elmi yenilik həm də ondan ibarətdir ki, Zəfər Bayramı ictimai rəmz və simvolik hadisə kimi nəzəri baxımdan kompleks şəkildə təhlil edilir

Problemin praktik əhəmiyyəti. Tədqiqatın nəticələri müxtəlif sahələrdə praktik əhəmiyyətə malikdir. İlk növbədə, təhsil sistemində gənclərin milli-mənəvi dəyərlər əsasında formalaşdırılması prosesinə elmi dəstək verir. Eyni zamanda, dövlətin ideoloji siyasətində Zəfər Bayramının mərkəzi element kimi istifadəsinə imkan yaradır. Mədəniyyət və sosial layihələrin hazırlanmasında bayramın ictimai funksiyalarından faydalanmaqla, milli psixologiyanın möhkəmləndirilməsi istiqamətində yeni mexanizmlər formalaşdırıla bilər.

Nəticə. Zəfər Bayramı Azərbaycan tarixində milli iradənin, birliyin və dövlətçilik ənənələrinin möhtəşəm təntənəsi kimi çıxış edir. Bu bayram ilk növbədə xalqın uzun illər boyu üzləşdiyi işğal faciəsinin sonu, ədalətin bərpası və tarixi qürurun yenidən dirçəldilməsi deməkdir.

Tarixi baxımdan, Zəfər Bayramı müstəqil Azərbaycanın dövlət quruculuğu prosesinin ən yüksək zirvələrindən biri kimi qiymətləndirilməlidir. 44 günlük Vətən müharibəsinin qələbəsi xalqın milli mübarizəsinin məntiqi nəticəsi olmuş, dövlətin siyasi iradəsini və hərbi gücünü bütün dünyaya nümayiş etdirmişdir.

Mahiyyət etibarilə, bu bayram yalnız hərbi uğurun rəmzi deyil, həm də milli ideologiyanın və dövlət-vətəndaş münasibətlərinin güclənməsi üçün mühüm vasitədir. Bayram mərasimləri, paradlar və mədəni tədbirlər dövlətin legitimliyini möhkəmləndirməklə yanaşı, gənc nəslin milli ruhda formalaşmasına xidmət edir.

Sosial-psixoloji baxımdan isə Zəfər Bayramı kollektiv yaddaşın güclənməsinə, milli kimliyin möhkəmlənməsinə, psixoloji travmaların sağalmasına və qürur hisslərinin yüksəlməsinə səbəb olur. O, xalqın öz gücünə inamını bərpa etmiş, milli birliyi daha da möhkəmləndirmişdir.

Beləliklə, Zəfər Bayramı müasir Azərbaycan tarixində strateji əhəmiyyətə malik bir hadisədir. O, dövlətin siyasi və hərbi gücünü, xalqın milli iradəsini, cəmiyyətin sosial-psixoloji dayanıqlığını və gələcək nəsillərə ötürüləcək milli kimliyi özündə birləşdirən çoxşaxəli fenomen kimi əbədi olaraq tariximizdə qalacaqdır.

Ədəbiyyat:

1. Əliyev, İ. Azərbaycan Respublikasında 8 Noyabr – Zəfər Günü haqqında. Prezidentin Sərəncamı, 03 dekabr 2020. Bakı: Prezident Administrasiyası, -2020, -5 s.
2. Əliyeva, S. Zəfər Günü: milli kimliyin və vətənpərvərliyin möhkəmlənməsi. -Bakı: Elm və Təhsil, -2022. -148 s.
3. Əhmədov, A. Qarabağ Zəfəri və milli həmrəylik: sosial-psixoloji baxış. -Bakı: Qanun, -2021. -210 s.
4. Əsgərov, M. 44 günlük Vətən müharibəsi və Zəfər bayramı ənənəsi. -Bakı: Nurlan, -2021. -185 s.
5. Həsənli, C. Müasir Azərbaycan tarixində 8 Noyabr Zəfər Günü. -Bakı: Şərq-Qərb, -2023. -236 s.
6. İsmayılova, L. Zəfər Günü mərasimlərinin sosial-psixoloji funksiyaları. Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyası Xəbərləri. -Bakı, 2022, №3. -s. 77–88.
7. Məmmədli, N. Qarabağ Zəfəri və milli ideologiya. Bakı: Elm, 2022, 192 s.
8. Məmmədova, T. Zəfər bayramının ictimai rəmz kimi formalaşması. “Elm və həyat” / Bakı, 2021, №4. - s. 43–52.
9. Məmmədov, R. Zəfər Günü: dövlətçilik və milli identiklik kontekstində / Bakı: ADPU-nun nəşriyyatı, -2023. -164 s.
10. Quliyev, V. Zəfər paradı: siyasi simvolika və ictimai təsirlər. -Bakı: Elm və Təhsil, -2021. -132 s.
11. Rüstəmova, K. 8 Noyabr Zəfər Gününün milli yaddaşda rolu. Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetinin Elmi xəbərləri. -Bakı, 2022, №2. -s. 59–70.
12. Yunisov, Ə. Müasir Azərbaycan tarixində Zəfər Gününün yeri və perspektivləri. -Bakı: Nurlar, 2024. -200 s

Redaksiyaya daxil olub: 18.09.2025